

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Nova Češko-Slovaška

Proti pričakovanju je Češko-Slovaška doživela najhujši udarec: štiri evropske velesile so velik del njenega ozemlja dodelile Nemčiji. Kako je to zadelo Čehe in Slovake, vidimo iz govora ministrskega predsednika generala Jana Sirovega, ki ga prinašamo:

Državljeni in vojaki, vi vsi dobro veste, da sem jaz eden od tistih, ki so v svetovni vojni, daleč od domovine, prostovoljno in požrtvovalno ustvarjali češko-slovaško armado. Veste, da smo jaz in moji vojni tovariši brez pomišljanja žrtvovali svoja življenja za življenje naroda. Tudi danes, kakor takrat, gre za prihodnost naroda in njegovo življenje.

Kot vojak in kot predsednik vlade sem moral in moram v prvi vrsti misliti na življenje vas vseh, milijonov delavcev, mož, mater in otrok. Preživljanje najtežje trenutke svojega življenja, ker izvršujem svojo najbridkejšo nalogo, pri čemer bi bilo lažje umreti. In to posebno zato, ker sem se vojskoval in ker vem, pod kakimi pogoji se odigrava vojna.

Odkrito vam moram povedati, zavedajoč se odgovornosti kot poveljnik, da se sili, ki v tem trenutku stoji proti nam, ne moremo upreti. Najvišje stremljenje vsakega od vas in nas je, da se ohrani življenje naroda. To dolžnost smo prejeli od svojih očetov, ki so živeli težje življenje kot mi, ker niso bili svobodni. To nalogo smo prevzeli ne samo z močnim sreem, ampak tudi z jasnim razumom.

Naša naloga v tem usodnem trenutku je, da presodimo in jasno spoznamo, katera pot vodi k temu najvišjemu cilju. Kot vojak, zavedajoč se odgovornosti, izjavljam, da je to pot miru. Pot miru zato, ker hočemo iti v novo življenje z združenimi močmi, da ustvarimo novo državo, na znotraj enostavnejšo in zato močnejšo. Natančno sem vse to premislil, preden sem se odločil. V mislih sem prehodil te dni vso našo preteklost. V njej sem našel spoznanje, da je pot miru, pot, po kateri vas peljemo, edino prava in dobra, ker je to edina pot dela, ki bo pripeljala do vstajanja.

V Münchenu so se sestale štiri velesile in se odločile, da nas pozovejo, da sprejmemo nove meje, ki zmanjšujejo našo državo. Izbirati smo morali med obupno in brezuspešno obrambo, ki bi pomenila uničenje ne samo sedanjega rodu, ampak tudi naših žena in otrok — ali pa da sprejmemo pogoje, ki jim ni primere v svetu. Odločili smo se iti po poti miru in dela, hoteli smo doseči sporazum, toda ne takega, kakršen je sedaj od nas izsiljen. Bili smo zapuščeni in ostali smo sami.

Vse evropske države, tako naši sosede na severu kakor na jugu, stojijo pod orožjem. Obdani smo s silami, ki so mnogo močnejše od naših. Vsi naši odgovorni voditelji so skupno s predsednikom republike presodili možnost, ki nam preostajajo. V izbiri manjših meja naše domovine ali smrti je naša sveta dolžnost, da obvarujemo življenje našega naroda, da ne bi iz tega strašnega časa izšel oslavljen in zaslužjen kakor v preteklosti. V teh usodnih trenutkih moramo biti vsi hvaležni naši vojski, katere pripravljenost in požrtvovalnost je rešila narod in njegovo neodvisnost. Pritisnjeni pred odločitvijo štirih velesil in vojaško premočjo ni sramotno izvršiti pogoje, na katere smo prisiljeni.

V spomin dr. Janeza Ev. Kreka

Kolo časa se hitro vrti. Dne 8. oktobra se izpolnjuje že eno in dvajseto leto od smrti našega velikana dr. Janeza Evangelista Kreka. Ta obletnica pomeni za naš narod in posebno za slovenske delovne stanove velikansko zgubo. Posebno je delavski stan izgubil prijatelja, svetovalca in voditelja na poti k boljšim časom. Dr. Krekova zamisel, ki jo je izpopolnjeval v stiku z osemimi vrstami delovnih ljudi, je našemu narodu odprla socialni pogled, po katerem je našel pravo gospodarsko in moralno pot, ki naj bi ga vodila k sreči in blagostanju. Bog in ljubezen do ljudi je bil temelj vsemu njegovemu delu. Dr. Krek v svojem delu ni nikdar iskal samega sebe, pač pa je samega sebe osebno žrtvoval za ljudsko srečo. Bil je visoko izobražen, imel je doktorsko čast. To ga pa ni motilo, da se ne bi smatral med ljudstvom kot človek kakor vsakdo drugi. To mu je dalo poleg velikega socialnega znanja in daru govora med ljudstvom popolno zaupanje in spoštovanje, kar ga je spremljalo od uspeha do uspeha. Slovenska ljudska stranka, v katero je Krek pložil vse svoje socialne in druge zaklade, naj bi bila po njegovem boriteljica za resnično in pravo krščansko demokracijo; v njej naj bi odločalo delovno ljudstvo. Pravičnost, sloneča na polni državljanski svobodi in veri v Boga, mu je bila svetinja prihodnosti. Jugoslavijo si je predstavljal kot državo, v kateri bo vladala v prvi vrsti svoboda, v drugi vrsti svoboda in v tretji vrsti spet svoboda. V svobodi naroda in posameznika je gledal duhovni in gospodarski napredek ljudstva. Dr. Janez Evangelist Krek ni doživel polnih sadov svojega dela, pa tudi ne polmije in zmed, ki so nastale. Slovenija je bila v najkritičnejšem času brez pravega kažipota. Usoda je končala staro habsburško državo, prikazovala se je pa nova zarja narodne svobode in družabnega življenja, v katerem naj bi zavzemalo delo prvo mesto. Toda tudi v tem usodnem času je igrala nesloga in sebičnost raznih »rodov in domoljubov« vlogo razposajenih palčkov. Nihče ni vedel kam, toda vsakdo je hotel biti prvi. Dr. Janez Evangelist Krek

ni doživel prebrata in raznih svetovno usodnih dogodkov. Nemčija, Avstrija ter z njima zvezane države so bile poražene, nastale so nove države in preuredile so se stare.

Dr. Janez Evangelist Krek je zapustil Slovencem vzor socialnega dela z načrtom delovnih stanov. V tem načrtu so določene temeljne smernice za vse delovne stanove skupaj, poleg tega pa še posebej za delavce, kmete in obrtnike. Zanimivo je preučevati kmečki načrt, po katerem naj bi prišel kmečki stan na svoj račun. Desetletja so mnogoteri študirali to vprašanje, pa niso prišli na čisto. Dr. Janez Evangelist Krek je to vprašanje teoreti-

čno rešil in podal načrt za praktično delo. Žal se to vprašanje ni rešilo in se tudi dosledno ni poskušalo reševati. Kmet je zašel preveč na politično in premalo na strokovno polje, zato ni imel uspehov.

Dr. Janez Evangelist Krek je bil osebna žrtev svojega dela. Ne le, da ga je po strani gledala politična oblast in mu napravljala težave v njegovem poklicu. Imeli so ga najhujše: za komunista in panslavista. Poleg poklica si je pa s svojim neumornim delom nakopal še bolezen, ki mu je postala smrtno nevarna, ko je zaradi prihodnje Jugoslavije potoval na Hrvaško in v Dalmacijo, kjer je bil že tako bolan, da se je na zahtevo prijateljev podrgel zdravniški preiskavi. To je piscu teh vrstic pismeno sporočil dr. Alfirovič iz Splita. To pa je bila tudi njegova zadnja poizvedovalna in agitacijska pot, ki ga je domov grede pripeljala v Št. Janž na Dolenjskem, kjer je dne 8. oktobra 1917 za zmeraj zatisnil svoje trudne oči.

Tako je umrl mož, katerega geslo je bilo: Delaj in žrtvuj se za miselna načela, v čast Bogu in v srečo bližnjega!

Ob obletnici smrti se ga s posebno hvaležnostjo spominja krščansko socialistično delavstvo, ki mu je bil prvi in največji učitelj. Z njegovo smrtjo ni umrlo tudi njegovo delo. Krščansko socialistično delavstvo bo neslo njegova načela in njegovega duha preko njegovega groba, dokler slovenskemu delovnemu ljudstvu ne zasije nova zarja. J. Gostinčar.

Pozivamo naš narod, da preide preko razočaranja, srda in svoje bolečine in da nam pomaga, da si zagotovimo prihodnost v naših novih mejah. Vsi se nahajamo na eni ladji in vsak mora pomagati, da jo nepoškodovano pripeljemo v pristanišče miru. Najvažnejše je, da med nami vlada sloga in enotnost in da ne pride do preprirov med nami, ker je mnogo takih, ki to pričakujejo in bi se tega veselili. Varujte se agentov, ki hočejo med vas zasejati preprirov in neslogo. Mnogo jih je bilo

pri takem delovanju že zasačenih. Ne pustite se zmešati ne zapeljati. V vaših rokah je mir in odločitev, da v novih mejah znova postavimo našo narodno prihodnost. Pomagajte vsi, da se ohrani duhovno ravnotežje in ravnotežje dejanj. Vsak naj vrši svojo težko dolžnost.

Naša država ne bo najmanjša na svetu. Mnogo je še manjših, pa so vseeno zdrave in urejene. Dosti prostora nam bo ostalo, da bomo imeli možnost za gospodarski in kulturni na-

predek. V mejah bomo ožji, zato bomo pa sami s seboj. Enotnejši, lažje bomo premagovali vse ovire, ki bodo prišle, prav tako se bomo mogli sporazumeti s sosedi. Naša vojska je izvršila svojo nalogo in ona bo še naprej branila narod in državo in stala na straži kot doslej. Bodimo vsi na straži, da bo naša država ostala zdrava in da bodo mogli njeni državljani živeti novo življenje v miru in plodovitem delu. Z vašo pomočjo se nam bo to posrečilo. Mi zaupamo v vas, vi zaupajte nam.

Nova doba v Evropi

V petnajstih dneh se je prav za prav odigrala najbolj tragična borba za svobodo in nedotakljivost mej male države. Brez orožja, brez krvi, brez razdiranja in podiranja. Le na političnem odru se je izvršil ves boj. Od Berchtesgadenu pa do Münchena je preteklo 15 dni, prav kratka doba, v kateri sta zahodni evropski demokratični velesili bili popolnoma poraženi od totalitarno usmerjenega bloka Berlin-Rim.

Po svetovni vojni je predvsem Francija začela zbirati okoli sebe male države in jih navezovati trdno nase. V demokratičnem stremljenju francoske republike smo zrlj voljo, urediti po svetovni vojni Evropo tako, da bo mogoče mirno in sporazumno delo vsaj velike večine držav in narodov, če že ne vseh. Z vedno naraščajočim vplivom absolutistično zaostrenega totalitarizma, ki se je začel pojavljati v Evropi, je ta velika vloga Francije vedno bolj in bolj rasla in pridobivala na vplivu in aktualnosti. Zraven vsega je ubrala Francija precej Slovonom prijazno zunanjo politiko, kar je slovanske države dokaj navezalo na njo, da so ji zaupale in se pridružile njenemu bloku malih držav.

Nauk osamitve ali pa medsebojne povezanosti malih držav, ki so nastale po svetovni vojni, je bil vsekakor za vsako malo državo življenjske važnosti in pomembnosti. Saj smo bili skoraj ves čas priče zunanjepolitičnemu udejstvanju prvega in drugega bloka in nič težko se ni bilo odločiti za blok Francije, kateri se je počasi pridruževala v svoji zviti politični taktiki tudi Anglija, ki se je takoj po svetovni vojni odločno branila posegati v politična dogajanja na evropski celine.

Toda po krizi Avstrije je prišla tudi kriza Češko-Slovaške, ki je bila izmed vseh malih držav najbolj navezana na zahodne velesile. Prav za prav je politika zahodnih velesil takoj po krizi v Avstriji pridobivala na aktualnosti in vsi smo še bolj trdno zaupali vanjo. Izjava kardinala Sucharda ob blagoslovitvi popravljenih katedrale v Reimsu nam je potrjevala naše mnenje, da bo Francija vztrajala na načelu svobode, ki ga je proglasila za svoje poslanstvo. Pa tudi izjave različnih aktivnih in uglednih francoskih politikov so kazale, da je mogoče Franciji trdno zaupati in da je trdno odločena braniti svojo in svojih zaveznikov svobodo z vsemi sredstvi, če bi bilo treba.

Tudi angleške izjave so bile ugodne in vsakdo je bil prepričan, da bo češko-slovaška kriza rešena popolnoma mirno in brez rušenja državne celote.

Pa vendar se je v hipu vse preobrnilo in danes se zdi, kakor da sta doživeli zahodnoevropski velesili svojo tragedijo in izgubili svoje vodilno mesto v evropski politiki in vse zaupanje malih držav.

Vemo, da sta bili Francija in Anglija po Berchtesgadeni prepričani in trdno odločeni, da ne moreta in ne smeta v vprašanju Češko-Slovaške ničesar več popuščati. Francoski in angleško ljudstvo je zahtevalo tako politiko od svojih državnih, kajti brez dvoma se je prav dobro zavedalo, da se v teh kratkih dneh odloča o ugledu francoske in angleške države in ljudstva prav tako, kakor o usodi male češko-slovaške republike. Položaj je postajal vedno bolj napet. Češko-slovaška republika se je s svojimi politični popolnoma zapuščena in prepustičena sama sebi borila in upala, da bo vsaj Francija zastavila vso svojo besedo in politično moč in ugled za njeno nedotakljivost in suverenost.

In v tem ozračju je prišlo do Münchena in münchenskih razgovorov. Prvi prav porazen vtis je bil gesta Anglije in Francije, ki nista poskrbeli, da na konferenci, kjer se odloča o usodi popolnoma suverene in svobodno države, sodelujejo tudi zastopniki Češko-slovaške republike.

Kakšen je bil prav za prav namen Francije, ko je ustanavljala po svetovni vojni okoli sebe blok malih držav, je bilo mogoče šele sedaj spoznati in razbrati. Münchenski razgovori, kjer je ostala z Anglijo popolnoma pasivna, so dokazali, da je potrebovala za svojo osebno varnost kopico zaveznikov in prijateljev, pa če tudi so bile to le majhne države.

Toda vendar kljub vsemu trdno vemo, da je edini politični ideal svobodnega človeka lahko le demokracija, kajti le ona porokuje in dovoljuje svobodno politično

Za revizijo tekstilne kolektivne pogodbe

Znano je, pod kakšnimi okoliščinami je bila v letu 1936 sklenjena kolektivna pogodba za tekstilno delavstvo v dravski banovini. Vsled tega ta pogodba ni niti tedaj, še manj pa, da bi danes odgovarjala dejanskim razmeram in potrebam tekstilnega delavstva. Znano je, da ima tekstilna industrija v naši državi vso zaščito in se more nemoteno razvijati in dosegati najboljše uspehe. Nima pa potrebne zaščite nad 16.000 tekstilnih delavcev v dravski banovini. Niti obstoječa kolektivna pogodba se v mnogih podjetjih ne izvaja, čeprav je to minimum, kar bi tekstilno delavstvo moralo dobiti. Sedanja pogodba je bila diktat s strani delodajalcev, ker jo je delavstvo moralo sprejeti, ako je hotelo, da vsaj kolikor toliko častno izide iz borbe, ki jo je upravičeno započelo.

JSZ je že v letu 1937 poudarjala nujnost revizije obstoječe pogodbe in je ta svoj apel naslovila tudi na ostale organizacije, podpisnice pogodbe. Tedaj se ni med organizacijami našlo enotnosti za odpoved pogodbe, zato je pogodba avtomatično veljala za nadaljnje leto, torej do leta 1938. V tekočem letu je JSZ ponovno podvzela iniciativo za odpoved in revizijo te pogodbe. Po tej iniciativi se je šele v zadnjem času med vsemi zainteresiranimi strokovnimi organizacijami dosegla soglasnost po potrebi revizije obstoječe pogodbe. Na podlagi tega sporazuma so vse centralne organizacije skupno naslovile na Zvezo industrijalcev tekstilne stroke spomenico, ki jo v naslednjem v celoti priobčuje mo:

Pred dvema leti je bila uveljavljena obstoječa kolektivna pogodba za tekstilno stroko v dravski banovini ter sta imeli v tem času obe stranki — podpisnici pogodbe — priliko ugotoviti, da vsebuje pogodba več nejasnosti in pomanjkljivosti, ki jih je treba odstraniti v interesu obdržanja dobrih odnosov.

Podčrtavamo zlasti določbo 3., odstavka čl. 11. pogodbe, ki se od večine podjetij razlaga tako, da spada obravnavanje in reševanje vseh sporov v delokrog »Zveze delodajalcev tekstilne industrije«, čeprav so spori lokalnega značaja in zadenejo le eno tovarno. Vsled takega tolmačenja je ovirano delovanje strokovnih organizacij v podjetjih, kar povzroča v delavskih vrstah nerazpoloženje in prepričanje, da hočejo nekatera podjetja s sklicevanjem, da je edino »Zveza delodajalcev« kompetentna za obravnavanje vseh spornih vprašanj, na eni strani kriti izigravanje določb pogodbe, na drugi strani pa v delavskih vrstah vzbuditi prepričanje, kako so strokovne organizacije nesposobne za reševanje delavskih vprašanj.

Delavske strokovne organizacije smatrajo, da je treba to nejasnost odstraniti z jasno določbo, da se vsi spori in vse intervencije lokalnega značaja rešujejo edino le direktno med prizadetimi podjetjem ter delavskimi strokovnimi organizacijami.

Različno se tolmači tudi odstavek 3. člena 3. pogodbe glede »vzdrževalnih in pripravljalnih del«, pod katerim pojmom uvajajo posamezna podjetja obratovanje večine posade, a plačujejo le 50% pribitek. Tudi to določbo je treba točno precizirati, da se onemogoči njeno izrabljanje na škodo delavstva.

Točka 1., čl. 6. pogodbe glede »pred-ujmov v izrednih primerih« povzroča

udejstvanje vsakemu posamezniku in zaključenim skupnostim v človeški družbi. Prav zato pa danes prav tako kot načelo totalitarizma odklanjamo načelo zlorabljenega zahodnoevropske demokracije, ki je nas Slovane še predvsem prav tako bridko razočaralo, kakor prvo.

PRIHRANKE

vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/1.

marsikje spore, ker je prepuščeno podjetju samemu, da oceni, ali je nastopil izreden primer in ima delavec pravico na predujem.

V času od podpisa pogodbe je bilo ustanovljenih več novih tekstilnih podjetij, za katere pogodba ne velja, ker niso člani »Zveze delodajalcev«. Dalje so se posamezna podjetja modernizirala, nabavila nove stroje, začela izdelovati nove vrste blaga, za katere niso določene v tarifi postavke, odnosno so nekatera podjetja tarifo diktirala brez zaslišanja delavskih zaupnikov. V takih primerih o kakem sporazumevanju z delavskimi strokovnimi organizacijami sploh ni bilo govora.

Tudi na strani delojemalcev so nastopile spremembe, ker se je ustanovila Zveza združenih delavcev, strojniki in kurjači pa so se skoraj stodostotno organizirali v »Zvezi strojniki-kr. Jugoslavije«.

Pri sklenitvi kolektivne pogodbe je ostalo nerešeno vprašanje delovnih pogojev strojnikov in kurjačev ter je v obojestranskem interesu, da se to vprašanje sporazumno reši.

Pri sklepanju pogodbe se ni posvetilo nikake pažnje potrebi prilagoditve delovnih pogojev v primeru večjih gospodarskih ali socialnih sprememb novo nastalim razmeram, marveč se je predvidevala odpoved le za konec leta. Praksa preteklih dveh let je pokazala, da nastopajo občutne draginjske spremembe ravno med letom ter je enako v obojestranskem interesu, da se najde izhod in način, kako bi se delovni

Več samokritike!

Zadnje dni postaja to vprašanje zelo važno in pereče. Zaradi tega prinašamo članek, ki ga je o tej zadevi napisal sarajevski nadškof dr. Ivan Šarić v »Katoliškem tjedniku«. — Ur.

Eno od velikih vprašanj katoliškega življenja, kjer mnenja še niso povsem razjasnjena, je vprašanje katoliške samokritike.

Pogosto v katoliških vrstah enačijo ljubezen do Cerkev in katolicizma z naivno nekritičnostjo in zanosnim idealiziranjem vsega, kar počenjajo katoličani. Nikomur se na katoliški strani ne sme ugovarjati: ne le Cerkev kot taki in njenim avtoritativnim predstavnikom, ampak tudi posameznikom iz katoliškega življenja ne, pa tudi ne ustanovam, akcijam, mnenjem in načrtom teh posameznikov. Vse to je treba že vnaprej hvaliti. Na nikomur in na ničemer ne smeš ugotoviti ali opaziti nobene slabosti. Ne neposredno in tudi ne posredno! Če pa že storiš kaj takega, ti manjka ljubezni do Cerkev ali pa si vsaj netaktilen slabik, ki s svojimi nepremišljenimi kretnjami škoduje ugledu Cerkev in pomaga njenim nasprotnikom in sovražnikom.

Praktično se tedaj vse to prenese na polje razširjene nezmožljivosti, kjer vsi cerkveni činitelji in ustanove, počenši od najnižje, naravnost vsiljujejo načelo, da ne morejo imeti nobene napake in pomanjkljivosti, da je vse, kar delajo, dobro in najbolje.

V dveh oblikah se pojavlja ta čudna miselnost. So namreč katoličani, ki si v vprašanjih katoliškega življenja, za katerega so sami odgovorni, v nekem zanosnem optimizmu dopovedujejo, da je vse okoli njih dobro, in ne prene-sejo nobene kritike, nobenih opozoril

PRILIKA za tiste, katerim kolo služi za vsakdanjo potrebo! Dürkopp, Victoria, Wanderer so trpežna in močna kolesa, katerim smo znižali cene tako, da smo omogočili vsakomur nabavo. Izplača se vam priti na Jesenice v trgovino

MARIJA KRAŠOVEC

nasproti kolodvora
Naše geslo je: Dobro in poceni!

pogoji v takih primerih lahko pravočasno prilagodili novim razmeram. Ni nam treba podčrtavati, da je prosperiteta podjetja zelo odvisna od razpoloženja in zadovoljstva delavstva.

Končno ugotovimo še, da je le malo podjetij, kjer bi se določbe pogodbe, ki govorijo v prilog delavstvu, striktno izvajale, marveč se običajno kršijo. (Podaljšanje delovnega časa kljub določbi čl. 2., toč. 2. pogodbe, neizvajanje socialne zakonodaje niti v okviru določb čl. 7., akordi marsikje ne odgovarjajo določbam čl. 4., toč. 3., akordni ceniki niso razobešeni, poslovnih redov ni. itd.)

Pri takem stanju so prišle delavske strokovne organizacije do zaključka, da je nujno potreben razgovor med predstavniki obeh pogodbenikov, na katerem naj se razmotre sledeča vprašanja:

1. odstranitev nejasnosti iz dosedanjega besedila pogodbe;
 2. ureditev vprašanja strojnikov in kurjačev v tekstilni stroki;
 3. določitev potrebnih novih odredb z ozirom na uvedbo novih strojev itd. ter rešitev vprašanja postopka v primeru večjih gospodarskih ali socialnih sprememb;
 4. preprečevanje izigravanja pogodbe na škodo delavstva.
- Na delavski strani naj se k tem razgovorom pritegne še »Zvezo združenih delavcev« in »Zvezo strojnikov kraljevine Jugoslavije«.
- Predlagamo, da naj se vrši ta razgovor v prvi tretjini oktobra ter naj »Zveza delodajalcev tekstilne stroke« odredi čas in kraj razgovora.

»Nikdar ne bo majhen tisti narod, ki se ne bo dal zmotiti v svoji veri v prihodnost in v delu za svoj lepši jutrišnji dan.« — Karel Capek.

»Nimamo se za kaj bati svetovnega razvoja; nasprotno: vsako nasilje nad občo človeško potrebo svobode, mirom in enakostjo med ljudmi in narodi je kratko.« — Karel Capek.

»Demokratizem ni samo politični, ampak tudi človečnosti sestav, in sicer v prvi vrsti človečnosti.« — Masaryk.

»Pazi se, da v nesreči ohraniš mirnodušnost.« — Horatius Flaccus.

in nasvetov, pa če tudi prihajajo od pristojne strani, od ljudi, ki imajo najboljšo voljo, da popolnoma diskretno svetujejo.

To meji že na tragiko in mi prav za prav niti dobro še ne vemo, kam vse to vodi: do bolestit stremljenj, do naivnosti, do pomanjkanja inteligence, do asketske omrtvičenosti? Nasledki vsega tega so usodni. Vse cerkveno delo je negotovo, ker sloni na nestvarnih in umišljenih osnovah, ne ozira se na dejstva, zanemarija vse resnične potrebe. To je početje slepca, strategija, ki izdeluje svoje načrte v pisarni, na papirju, po čisto osebni izbiri, brez zveze z razmerami na fronti.

Da pa je to tudi popolnoma proticerkven način, je jasno tudi na osnovi evangelija, cerkvenega prava in cerkvene zgodovine. Kristus je predpostavil, da se bodo v cerkvenem življenju vedno našle napake in zablode; govoril je o bratskem opominu in nas naravnost pozval: »Povej Cerkvil« (Mt 18, 17.) Cerkvena zgodovina je polna napak in človeških zablod, ki jih je Cerkev drago plačala z velikimi in malimi tragedijami. V cerkveno pravo je pa naravnost vnešen sestav sodbe, nadzorstva, inspekcije, kazni; vse to le v spoznanju, da tudi verniki, cerkveni ljudje in cerkvene ustanove greše in padajo v zablode.

Način skrivanja glave v pesek, način popolnega molka ob vsem, način laskanja višjim, način splošnega optimizma na vsem področju cerkvenega življenja je pravi atentat na Cerkev in na dobro duš. In kdor se v Cerkvil drži sam načela, da ne sme videti nobenega zla, na nič opozoriti, ničesar kritizirati in pokarati, ničemer ugovarjati, kdor zahteva od drugih tako prakso, ta bo dajal Bogu težek račun, povsod za seboj pa bo puščal razvaline in trohno.

Vse, kar je bilo pozneje, je le še razplet in nujni nasledek prav tega viška v Münchenu.

Pridobi svojega trgovca, da bo oglaševal predvsem v tvojem listu »Delavski pravici«!

Strokovna poročila —

Iz Združenih opekarn na Viču in Brdu

Ze dalje časa se med delavstvom teh opekarn, ki je do malega 100%-no organizirano v JSZ-i, pojavljajo neki agitatorji z namenom, da bi to delavstvo razcepili na dvoje. Za agitacijska sredstva porabljajo take načine, ki so vse prej kot pošteni. Z lažmi in obrekovanji se ti ljudje hočejo vrniti med delavstvo, ker je to edino orožje, s katerim se ubija v delavstvu zaupanje v lastno organizacijo in vero v samega sebe.

Do leta 1936. se za opekarsko delavstvo v Sloveniji ni nihče brigal in je zato padalo vedno globlje s svojimi zaslužki, da ne omenjamo socialno varstvene zakonodaje, o kateri v opekarnah ni bilo sledu.

Sele JSZ je bila tista, ki se je prva zavzela za opekarsko delavstvo in samo ta danes lahko trdi, da je njena zasluga za vsa izboljšanja, ki jih je bilo doslej deležno opekarsko delavstvo kjer koli v Sloveniji. Delavstvo Združenih opekarn dobro ve, kdo se je boril zanj v letu 1936-37 in 1938. Lahko pa naštejemo celo vrsto opekarn v spodnjem delu Slovenije, v katerem je JSZ že ne drugega, vsaj uveljavila minimalne plače, ker tudi teh delavstvo tam ni prejelo. Da je delavstvo opekarn Stavnbe družbe v Ljubljani v tem letu dobilo izboljšanje, je povsem zasluga JSZ-e, ker je Stavnba družba brez vsakega pomisleka pristala na zvišanje plač po zgledu zvišanja plač delavstvu v Združenih opekarnah.

Stavka v opekarni družbe »Opeka«, zaradi katere se neki ljudi spotikajo, ni bila na mestu, ker so vse okoliščine tedaj govorile proti stavki. Ne da bi hoteli reči, da ima to delavstvo zadostno plače, moramo vendar reči, da imajo delavke v tej opekarni najvišjo plačo izmed vseh delavk v ostalih opekarnah. Tudi pečarsko delavstvo ni zaslužilo in ne zasluži manj, kakor služijo pečarji v Združenih opekarnah, ki imajo tudi najboljše plače v pečarski industriji. Trdno smo prepričani, da bi stavka, če bi je ne bili pravočasno zaključili vsaj z delnim uspehom, še danes lahko trajala, v kolikor ne bi posamezni delavci ali celo vsi šli na delo.

Poznamo celo vrsto opekarn, v spodnjem delu naše banovine, v katerih delavstvo povečini ni organizirano, in ki prejema od 1.— do 2.50 din urne plače, da o drugih krivicah, ki jih trpi to delavstvo, ne govorimo. JSZ je v letu 1937. pripravila kolektivno pogodbo za

delavstvo v opekarski industriji, katero je predložila organizaciji delodajalcev te industrije. Istočasno je JSZ naslovila apel na vse opekarsko delavstvo v dravski banovini, da se organizira, ker bo le z organizirano močjo v stanu uveljaviti pogodbo in z njo izboljšati svoj gmotni položaj. Zal, da ta apel ni našel zadostnega razumevanja pri delavstvu, ki so mu njihovi delodajalci vcepili že preveč suženjskega duha.

Kaj hočejo torej oni ljudje, ki hodi-jo okrog delavstva Združenih opekarn z namenom, da ga odcepijo od JSZ? Mar hočejo iz Združenih opekarn napraviti drugo Ribnico. Ali ne bi bilo bolj pametno in v interesu celokupnega opekarskega delavstva, da se ozre-jo nekoliko na spodnji del dravske banovine, da se seznanijo s tamošnjimi razmerami opekarskega delavstva. Tam je dosti polja za obdelavo brez vsake konkurence. Dokler se delovno razmerje v teh opekarnah ne uredi in izboljša, bo le težko, če ne naravnost nemogoče, tudi delavstvu v tukajšnjih opekarnah kaj znanega priboriti. Delavstvo v Združenih opekarnah, kakor

Stavka v Žireh končana

Stavka, ki jo je pričelo čevljarstvo delavstvo v Žireh 21. septembra, je bila končana 28. septembra.

Poudarjamo ponovno, da stavke ni zakrivilo delavstvo, ampak nerazumljiva nedostopnost tistih, ki so se pogajali v imenu delodajalcev.

Stavka se je končala približno na isti osnovi, kakor so predlagali na zadnjih pogajanjih z delodajalci zastopniki delavstva. Uspeh seveda ni popolnoma zadovoljiv. Krivda je pri tem deloma na delavstvu samem, kajti stavka se ni izvajala s tisto disciplino, ki je pogoj za uspešen izid boja. Del delavstva je menil, da ne spada v krog bojevnikov in da je bolje, da zadelo sam rešuje. Ti »delavci« so delavci čisto v mislu želja in pojmovanja podjetnikov.

Pa tudi med stavkajočimi samimi ni bilo tiste enotnosti kot leta 1936. Mogoče so krivi temu tudi voditelji. Pripomniti pa moramo, da je bila na strani JSZ-e doslednost in disciplina.

Kakšen je torej uspeh zadnjega boja? Iz zapisnika o sporazumu z dne 28. septembra je razvidno:

1. Povišajo se mezde, ki so bile do-

s slavo božjo, s koristmi Cerkve, z ugledom dobre stvari.

Povemo čisto odkrito, da mi takšnega mnenja nečemo širiti in propagirati. Ne samo, da taki načini ne koristijo prav nič dobri stvari in ne dvigujejo cerkvene avtoritete, temveč jo celo ponižujejo, odbijajo ljudi in s tem škodijo Cerkvi.

Vse to je čisto lahko dokazati. Moč krščanstva je v resnici, resnica pa je od Boga. In le tisti, ki resnico učijo in izpovedujejo, more resnično služiti krščanstvu. Vsaka laž in vsako ponarejanje resnice, če tudi je le formalno — s pretiravanjem, večanjem, manjšanjem, ali pa virtualno — z molkom in diplomacijo, kjer lahko to druge pripelje do dvoma in nejasnosti — je Bogu sovražno in z njim ne more biti blagoslova. Bogu in božji stvari ni mogoče služiti z lažjo in ponarejanjem.

Taki načini ne služijo namenu, ker so dušeslovno neprepričljivi in nemo-goči. Ljudje, prijatelji in sovražniki, imajo oči, pa tudi razum in čut za opazovanje. Oni vidijo naše napake, pa če tudi mi o njih molčimo in se delamo, kakor da jih nimamo ali pa da jih ne opazimo. Dobro vedo — saj so sami ljudje — da je vsak človek pomanjkljiv in da pada v svojem življenju v stotine napak. Popolne brezgrešnosti in nezmotljivosti (vsaj v moralnem pogledu) ni med ljudmi.

In sedaj, ko jim mi o vsem tem, kar oni vidijo, da ni v redu, pravimo, da je vse prav, ko v zvezde kujemo vse tisto, kar je popolnoma navadno, ko jim prikazujemo kot idealno in dovršeno krepost tudi vse one stvari, ki so polne slabosti in najnižjih človekovih strasti, ko se delamo svetnike, pa to nikakor nismo — bo prvo, kar bodo ljudje storili, da nas bodo proglasili za hinavce in do Cerkve izgubili vsako

Razgled po svetu

Težke slutnje, ki smo jih navedli že v zadnji številki »Del. pravice«, so se uresničile v še večjem obsegu, kot smo pričakovali.

Uspeh konference štirih velesil v Münchenu je bil splošni pritisk na Češko-Slovaško, ki je morala v celoti sprejeti Hitlerjeve zahteve: Nemčiji se odstopi v teku enega tedna vse ozemlje, kjer prebiva nad 50% Nemcev, v ostalem z Nemci naseljenem ozemlju pa se mora do konca novembra izvršiti plebiscit. Poleg tega se mora CSR v teku treh mesecev sporazumeti z Madžarsko in Poljsko glede odstopitve njunih manjšin.

tudi v opekarni družbe Opeka bo brez dvoma znalo ceniti vrednost takih vsiljivcev, ki prihajajo šele tedaj, ko je delavstvo s svojo enotno organizacijo zboljšanje svojega položaja že doseglo in to v najvišji meri, katero je bilo mogoče doseči v danih razmerah. JSZ je vsak čas in vsakemu pripravljena dati odgovor za svoje delo, toda to pa samo tistemu, ki pride z odprtimi vprašanji. Izza plotov streljati, kritizirati in lagati je najlažja stvar. Delo v odprti borbi pa je težko in vse pametno in pošteno delavstvo ve, da bo to delo vsak dan težje.

ločene v pogodbi iz leta 1936, v prvi kategoriji za 8%, v drugi kategoriji pa za 5%. V tem sorazmerju se povišajo tudi akordne postavke. Nova je torej uvedba kategorij.

2. Vse odpovedi se prekličejo. Če bo pomanjkanje dela, bo delalo delavstvo v izmenah, kjer je to mogoče.

3. Delodajalci se zavežejo, da ne bodo zaradi tega gibanja izvajali nikakih nasledkov.

4. Prav tako se zavežejo delavci, da ne bodo žalili tistih delavcev, ki niso stavkali.

Sedanje gibanje je pokazalo, da ni vse delavstvo dovolj dozorelo in da še ni v vseh prodrta delavska zavest. Še bo treba delati!

»Vernjemo, da je v tem, in glavno v tem, naše veliko poslanstvo v svetu: narediti iz sebe narod, ki bo v vsakem pogledu sposoben za boljšo prihodnost, kot je sedanje temno poglavje evropske zgodovine.« — Karel Čapek.

»Človek mora imeti moč, da tudi preteklost razbije, če hoče živeti.«
Friderik Nietzsche.

spoštovanje. Proglasili bodo vse to za trgovino, oholost in hipokrizijo. V veri bodo gledali le plašč, za katerim se skrivata zlo in sebičnost. Niti v tisto, kar je med nami v resnici dobro in plemenito, ne bodo več verovali.

Mnogo boljši je način popolne odkritosti. Način, ki brez lepšanja ponižno priznava tudi na katoliški strani vse človeške napake in slabosti, zato pa visoko dviga vzore krščanstva in vse tisto, kar je v Cerkvi božje in Kristusovo in zato tudi vedno sveto in veliko. Ljudem to ugaja; v tem vidijo odkrito ljubezen do resnice in zato tudi sami začno delati razliko med malimi in slabimi ljudmi v Cerkvi, ki jim je treba odrešenja, in med božjimi ustanovami, po katerih Bog deli milosti in rešuje ljudi. Na ta način se manjša neresnična in namišljena avtoriteta ljudi, zato pa se s tem rešuje in dviga avtoriteta Cerkve in z njo resnična avtoriteta ljudi, v kolikor pač vsi opažajo, da cerkveni ljudje svoje napake in pomanjkljivosti, ki jih imajo, spoznavajo in priznavajo in jih želijo popraviti.

Tu seveda ni treba prav nič pretiravati. Neumen bi bil pač tisti, ki bi prav vse, kar vidi slabega na cerkvenih ljudeh in napravah, takoj obešal na veliki zvon. To bi se reklo vznemirjati ljudi in jemati dobro ime. To zamerimo nasprotnikom Cerkve in zato tega mi ne moremo tako delati.

Gre le za načelo. Vsega tistega, kar vsi vidijo, ne smemo tajiti. To je treba na primeren način ožigosati in pokazati, da se s tem ne strinjamo. Pokazati moramo, da to ni ideal krščanstva in Cerkve, temveč človeške slabosti. In prav vedno moramo pač priznavati, da je tudi v Cerkvi mnogo, mnogo človeškega.

Duh resnice in apostolske odkritosti mora prevevati vse naše vrste.

Popolnoma pritisnjena ob zid in od vseh zapuščena je morala CSR vse te pogoje sprejeti, ker ni mogla iti v brezupno vojno, ki ne bi uničila le njihove države, ampak ves narod.

Evropske velesile so z Münchensko konferenco potisnile tudi Rusijo od odločanja v evropskih zadevah. Konferenca je prav tako uresničila staro Mussolinijevo zamisel, da se uveljavi direktorij Anglije, Nemčije, Italije in Francije, ki bi urejale vse evropske zadeve. S tem so male države prepuščene velikim

državam. S tem se tudi začnjenja v Evropi nova doba, o kateri še ne moremo presoditi vseh usodnih nasledkov, posebno za male narode in države.

Posebno nečastno vlogo je igrala v zadevi Češko-Slovaške Poljska, ki je delala velikanski pritisk zaradi 80.000 Poljakov, ki so bili doslej v CSR. Pri svojih zahtevah se je opirala posebno na pomoč Nemčije. CSR je zahtevano ozemlje že v nedeljo odstopila. Zdaj čaka na svoj plen le še Madžarska, ki je nekoliko razočarana, ker ji Nemčija ni dosegla takojšnje odstopitve zahtevanega ozemlja.

Kljub težkim časom in velikanskemu razočaranju prenašajo Čehi in Slovaki moško in odločno to preskušnjo. Na drugi strani pa je češka žaloigra nauk za vse države, ki pravi čas ne morejo ali ne znajo urediti notranjih vprašanj.

Münchenska konferenca je pokazala, da nameravajo velesile še nadalje urejati evropske meje. Prejkone bo prišel zdaj na vrsto poljski koridor, memelsko ozemlje, Španija in tako naprej, dokler se ne bo kaj zataknilo.

Münchenska konferenca je dokazala tudi veliko diplomatsko spretnost Hitlerja in Mussolinija, pred katerima sta šli na kolena Francija in Anglija. Prvi hip se je svet, posebno Francija in Anglija, oddahnil od neposredno grozeče vojne, kmalu za tem pa so začeli na zabodu zadevo treznejše gledati. Angleški mornariški minister je zaradi nesoglasja s Chamberlainom odstopil. Tudi Francija se je začela zavedati strahotne osamljenosti, v katero je po lastni krivdi zašla.

Nemška politika gre dosledno po poti, ki jo je začrtal Hitler v knjigi »Mein Kampf«, katere najvažnejši cilj je osamljenje Francije in končni obračun z njo. Treba bo torej velikanskih naporov, če se bo Francija hotela rešiti iz položaja, v katerega sta jo zapeljala Daladier in Bonnet, ko sta reševala mir. V tej krizi se je slabo izkazala tudi ljudska fronta, edino skrajna levica in skrajna desnica sta opozarjali Francijo na vse te okolnosti.

Novi položaj postaja nevaren posebno za Slovane. Rešitev bi bila v velikem bloku slovanskih držav, ki bi se med seboj gospodarsko, politično in vojaško trdno povezale ter tako postavile ravnotežje z evropskimi velesilami. Dvomimo pa, da bi bili sedanji slovanski državniki sposobni za tako ustvaritev.

Demokracije ne bo konec

»Hrvaški dnevnik« piše:

Motijo se stari nasprotniki demokracije, če mislijo, da bo bolečina, v katero je zavita Češko-Slovaška, vplivala na katero koli ideološko usmeritev. Narodno in demokratsko načelo si ne nasprotujeta. Nacionalist je lahko demokrat ali pa tudi nasprotnik demokracije. Prav tako more biti demokrat nasprotnik ali pripadnik nacionalizma. Ni mogoče torej govoriti o zatonu idej, ker je bila izvršena operacija na demokratski državi, ker bi te ideje obstajale celo tedaj, če niti ena država ne bi imela demokratske ureditve. V tem primeru demokratska ideja sicer ne bi bila uresničena, toda kljub temu bi obstajal. Zgodovina nam kaže dosti primerov o nenehnem boju med demokracijo in diktaturo. Demokracija se je morala večkrat umakniti, toda vedno je znova vstala. Tako je bilo v preteklosti, tako bo v prihodnosti, dokler bo živel človeški rod, ker je življenje neprestan boj, v katerem danes prevladuje danes ena, jutri druga zamisel. Človeštvo pa v svoji duši vedno nosi idejo svobode in samoodločbe posameznika in narodov, in to je popolnoma demokratska ideja, ki je v svoji bitnosti zdrava in večna.

Na srečo je takih katoličanov malo. Sicer se kaj podobnega zgodi kdaj v življenju — vsi ljudje smo nekoliko oholi in občutljivi — toda vendar se le redko dosledno izjava in brani tak način. Taki ljudje sami čutijo, da vse to ni prav, in vidijo, kako se jim vse podira in trohni.

Bolj pogosta je druga oblika. Vidijo napake. Tudi priznavajo jih. Celo preganjajo in zdravijo jih. Toda vendar vse to le »inter muros« (med štirimi stenami, ur.), v ožjem, zaključenem krogu cerkvenih ljudi in cerkvenih ustanov. Nasprotno pa pred svetom, pred množicami vernikom, v javnosti, pred drugoverci, v pridigah, v tisku ne smeš omeniti nobene napake in pomanjkljivosti na cerkvenih osebah in ustanovah. Tudi samo namig na take napake in pomanjkljivosti se smatra za nedopusten, škodljiv cerkvenim in katoliškim koristim. V javnosti in pri vernikih je treba vzdrževati mnenje, da je na katoliški strani vse v redu in vse dovršeno, da na splošno ni nobenih pomanjkljivosti, da je vse to, kar cerkvene osebe počenjajo in delajo, dobro in pravilno, da so vse razmere takšne, da pač boljše ne morejo biti. Če so že napake in pomanjkljivosti, je treba o njih molčati, pa če tudi s težavo. Zato pa je treba vse katoliško hvaliti, obešati na veliki zvon, povečevati v superlativih, pa če tudi je vse skupaj pretirano, čeprav so stvari prikazane enostransko, čeprav je človek sam prepričan, da ni vse tako.

In te miselnosti je mnogo: v katoliškem tisku, med duhovščino ter med redovniki in redovnicami. Vsi pričakujejo hvale in nikoli jim ni dovolj, vsi pa skušajo zmanjšati pri vsakem najmanjšem namigu svoje človeške nepopolnosti in napake. In predvsem — kar je glavno — vse to utemeljujejo

Po naših krajih

Jesenice

Pri KID smo dobili novega tehničnega ravnatelja g. dr. ing. Hermana Klinarja, ki je jeseniški domačin. Veseli nas, da imamo spet enkrat ravnatelja, s katerim se bomo lahko pomenili v svojem jeziku. Opazili smo, da se g. ravnatelj zelo zanima za delavce. Pogosto ga vidimo hoditi med stroji od delavca in delavca in se pogovarjati z njimi, česar doslej nismo bili vajeni. Zelimo mu mnogo sreče in uspehov, ki naj bodo tudi v korist delavstva.

Nedeljska zdravniška služba krajevnih bratovske skladnice bo v oktobru takole razporejena: 2. oktobra dr. Keržan Bartol, 9. oktobra dr. Čeh Milan, 16. oktobra dr. Keržan Bartol, 23. oktobra dr. Čeh Milan, 30. oktobra dr. Keržan Bartol.

„Delavsko pravico“ v vsako delavsko družino!

Škofja Loka

Ker se prejšnjo nedeljo, kakor je bilo napovedano v »Pravici«, sestanek naše skupine ni vršil, obveščamo vse članstvo, da se bo vršil v nedeljo 9. oktobra 1938 ob 9 dopoldne v prostorih gostilne Plevna na Trati v Škofji Loki. Sestanek bo zelo važen, zato se ga udeležite vsi brez izjeme. Iz centrale bo prišel tov. Lombardo.

Logatec

V nedeljo 9. oktobra 1938 ob 8 dopoldne bo v prostorih Zadrugne restavracije v Logatcu okrogli sestanek strokovnih skupin JSZ-e iz Notranjske. Skupine naj v smislu vabila, ki so ga prejele, pošljejo na ta sestanek svoje zastopnike. Iz centrale prideta tov. Žumer in Rozman.

Trbovlje

»Čas in obraz Trbovelj«. Pod tem naslovom je prinesla »Delavska politika« članek, ki ne more zatajiti starega načina pobiranja vsega, kar ni socialistično, četudi je še tako dobro. S takimi načini si sodrugi ne bodo ohranili ugleda med delavstvom. Ker vemo, da danes ni čas za take reči in načine, svetujemo sodrugom, da gredo po novi poti, ki bo delavstvu resnično koristila in ga obvarovala novih razočaranj.

Gornja Radgona

V nedeljo 25. septembra smo imeli lepo obiskano predavanje o delavski zakonodaji, ki ga je imel tov. Peter Rozman. Na predavanje so prišli opekarski in lesni delavci, pa tudi stavbinci, ki so se odločili, da bodo pristopili v JSZ-o.

Zagorje

»Delavska politika« se je v 96. številki zaletela ob naše člane, češ, da so se ti na separaciji vsi izjavili za nadurno delo. Glede te zadeve opozarjamo »Delavsko politiko« na druge ob-

»Črne bukve kmečkega stanu«, ki jih je spisal dr. J. E. Krek, kupi Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani. Prosimo, da pošljete zadevne ponudbe ali sporočila centrali JSZ-e v Ljubljani.

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Ishaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Urodništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva cesta 22-I — Oglasi po ceniku — Telefon št. 4948. — Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka stane 1 din. — Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za celo leto 40 din. Naročnina za tuje države na mesec 7 din, na leto pa 70 din.

Odgovorni urednik Peter Lombardo, Ljubljana. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Žumer, Ljubljana. — Tiska Zadrugna tiskarna, Ljubljana, Tyršova cesta št. 17 (Maks Blejce)

jekte, kjer delajo socialisti dan za dnem v nadurah. Sicer so pa nadur na separaciji deležni prav tako tudi socialisti. Nihče se ni zmenil za separacijo takrat, ko smo delali tam po dva, tri, štiri dni na teden, teh nekaj nadur zadnje tedne pa takoj hočejo nekateri izrabiti, samo da udarijo po nas, krščanskih socialistih. Pred vsem pa naj vsak pometa pred svojim pragom.

Člani, ki so bili bolni ali so imeli bolniške liste v septembru, naj se zglase v sredo 15. t.m. pri blagajniku zaradi podpore. Vsak naj prinese s seboj tudi člansko legitimacijo. Držali se bomo strogo poslovnika podpornega fonda, zato tisti, ki nima v redu članarine, ne bo dobil podpore. Vsakdo naj zaradi tega čimprej popravna vse zaostanke, da ne bo potem nepotrebnih sitnosti ali zabavljanja.

Pevski odsek JSZ-e je začel z rednimi pevskimi vajami, in sicer vsak torek in petek ob 7 zvečer v gostilni Racinger. Ker se nam je posrečilo dobiti stalnega in zelo delavnega pevovodjo, prosimo vse člane JSZ-e in Kr-

ščanske delavske mladine, ki jih veseli petje, da se naših vaj udeležujejo. Prav tako prosimo starejše tovariše, da svoje otroke pošljejo v KDM in v delavski pevski odsek. Vsa potrebna pojasnila dobite pri odboru.

Seja Strokovne zveze rudarjev v Zagorju

V nedeljo 25. septembra so se sestali zastopniki strokovnih skupin rudarjev na sejo ožjega odbora Strokovne zveze rudarjev v Zagorju. Seje so se udeležili zastopniki skupin Trbovlje, Zagorje, Laško, Hrastnik in Kočevje. — Centralo je zastopal tov. Rozman.

Sejo je vodil predsednik zveze tov. Diacci iz Hude jame. Razpravljali so o položaju in razmerah delavstva v rudarskih revirjih. Zastopniki posameznih skupin so dali poročila o delu in razvoju svojih skupin. Poročila so bila zelo zanimiva in kažejo, da naše rudarske skupine stalno pridobivajo članstvo. Med drugim je bil sprejetih tudi več važnih sklepov glede organizatoričnega dela v skupinah, spremembe rudarske zakonodaje in tozadavnih pravilnikov. Sklenili so tudi, da se bo v prihodnje vršila seja redno vsak mesec.

„Mladi borci“ se otepajo

Prejeli smo in objavljamo:

V sedmi številki »Dejanja« smo brali članek Nell-Breuninga o verskem integralizmu, ponatisnjen po znanem nemškem cerkvenem leksikonu, pred tem člankom pa nekaj mest iz listov »Straža v viharju« in »Mi mladi borci«, ki kažejo, da članek zadeva tudi del histvenih zahtev teh dveh listov oz. gibanj, ki stojita za tema dvema listoma.

»Mladim borcem«, ki si lastijo vrhovno sodbo o katolištvu vsega, kar se pojavi na katerem od petih delov sveta, je seveda nerodno, ko so se videli v nasprotju z znanim bogoslovnim delom. Pri poskusu, da bi se oprali očitkov, ki jim jih je postavilo »Dejanje«, pa se jim je posrečilo dokazati samo to, da je pri slovenskih udarnih katoliških gibanjih še vedno daleč od teorije do prakse; potrdili so torej trditve, ki smo jih februarja brali v »Casu« in »Dejanju«.

Resnično je namreč vse, kar govore »MMB« o teoretični knjigi načel, prav tako pa je resnično tudi vse, kar je »Dejanje« ponatisnilo kot prakso načelnih kristjanov. Zato vprašujemo »Mlade borce«:

1. Ali ni to ekstrem verskega totalitarizma, če kdo trdi, da ni mogoče, da bi marksist mogel biti resničen pisatelj (MMB I, 91)? Če kdo trdi, naj se pisatelj pri svojem umetniškem ustvarjanju ravna predvsem po zahtevah tendencnosti (za Boga, proti Bogu), ne pa po svojstvenih zakonih umetnostnega ustvarjanja (MMB I, 22)? Če kdo trdi, da je pravilno mahničevsko popolnoma amuzično obsojanje umetnin iz neumetnostnih razlogov (MMB I, 53)? Če kdo trdi, da ni mogoče delo za slovenstvo brez katoliškega delavca, da torej ni slovenstva

in dela zanj brez posebne katoliške podlage in brez posebnega, izrecnega katoliškega poudarka (MMB II, 37)? Mar ni vse to tisto za verski integralizem tako značilno kratenje »tako imenovane relativne samostojnosti kulturnih področij«, ki jo Straža celo izrecno zanika? (Str. v viharju IV, 25.)

2. Mar mislijo MMB, da si skupina ljudi, ki jih je zavrnil Benedikt XV., pri svojem osumljenju tistih, ki so drugače mislili, ni poiskala podobnih izgovorov, kakor jih navajajo MMB (III, 11)? Toda mar ni golo sumničenje cerkvene nezvestobe, če si osumljen ne zaradi kakih dokazanih napačnih mnenj, marveč zgolj zato, ker imaš morda naročeno »Delavsko pravico« ali »Dejanje« in ju pohvališ, ali zato, ker grajaš napake udarnih slovenskih katoliških gibanj ali celo njihove voditelje ali glasila?

3. Mar ni vrivanje med škofa in med vernike, če je neki funkcionar KA grajal neko deputacijo k škofu, češ, naj bi povedala svoje pritožbe Narodnemu odboru KA, saj je vse eno, ali če nekateri funkcionarji KA kratijo in onemogočajo večini katoliških slovenskih inteligentov in delavcev v imenu KA vsako delo v slovenski katoliški skupnosti? Mar niso to pojavi »s cerkveno miselnostjo neskladnega klerikalizma — vpravi nasprotnega pravi Actio catholica«?

Svetujemo MMB-em, da v luči teh vprašanj še enkrat premislijo članek »Dejanja«, hkrati pa nam je žal, da ni »Dejanje« s citiranjem »Knjige načel« pokazalo MMB-em, da borčevske zahteve niso v nasprotju samo z Benediktom XV. in Nell-Breuningom, ampak tudi z načeli slovenskega filozofa Aleša Ušeničnika in celo »vatikanskega zbora samega«.

Osvetki

Delegacija ZZD v Belgradu. Oni teden so pohiteli v Belgrad trije voditelji ZZD, Preželj, Križman in Smeru, ki je poleg tega še vodja Omladine JRZ-e v dravski banovini. Obiskali so vse odločilne ljudi, in sicer dr. Miha Kreka, Cvetkovića, dr. Korošca in senatorja Smodeja, razen tega pa seve-

Kaj je bil vzrok temu obisku? V dravski banovini jim je gorela streha nad glavo. Sem gori so namreč začeli prihajati odposlanci srbskega Jugorasa in ustanavljali podružnice (o njihovi podružnici v umobolnici v Novem Celju smo že zadnjič pisali, ur.) Seveda ne gre, da bi južni bratje kar tako vdirali na področje slovenskega Jugorasa in s tem škodovali »katoliški skupnosti«, ki je menda tudi ena od posebnosti dravobanskega Jugorasa. No, in tako so vodje ZZD brž pohiteli v centralo in izposlovali (citirajmo kar Slov. delavca): »Mi smo in bomo ohranili svojo samobitnost in svoj teritorij za lastni pokret. Razširili smo vpliv na drugoten teritorij. Navezali smo osebne in organizacijske stike za skupne socialno politične podvige (!). Nihče nas pri našem delu ne bo mogel izpodrivati. Bližnja prihodnost bo pokazala že prve učinke in uspehe teh dej-

stev in z njimi bo rasla moč in vpliv naše ZZD.« Tako je bil narejen bratovski sporazum in dravska banovina je rezervirana za Severoras.

V vodstvo delavskih zbornic bi radi prišli slovenski jugorastisti. Vsi se s tem strinjamo, da se jim taka prilika ne bo dala, toda samo v svobodnih in tajnih volitvah. Vemo pa, da jim tak način nič kaj ne diši in zato se nič ne čudimo, če se sem in tja sliši šušljanje o novem imenovanem komisariatu in celo o kandidatih za ta mesta. To je sicer za ZZD res najbolj varna in zanesljiva pot, da pride do moči v zbornici.

Nedeljski »Slovenec« priporoča tekstilnemu delavstvu svojo mlado varovanko Zvezo združenih delavcev. Koliko sreče bo imel pri tem, je seveda dvomljivo. Najbrž nič, kar bi bilo tudi edino v srečo tekstilnega delavstva. Bojimo se pa prav pošteno, da bo pri takem sorodstvu trpel »Slovenec« sam, ker delavci ne bodo podpirali nobenih vsiljivcev.

Ali farizej ali cestinar? Dnevno časopisje poroča, da molijo Angleži tudi za Češko-Slovaško.

Viničarji

Pravica je zopet zmagala

Sv. Barbara v Haložah, 1. okt. 1938.

Po daljšem času moremo spet pisati o zanimivem primeru in tudi uspehu viničarja, ki se je s pomočjo svoje organizacije boril skoraj 4 mesece za svoj zaslužek in drugo, kar mu pripada po uredbi viničarskega reda.

Že v začetku meseca junija t.l. je viničar Henčič Anton prosil za razpravo pred viničarsko komisijo na tukajšnji občini, ki se je res vršila 27. junija, toda brez viničarjevega zastopnika. Zato tudi ni bilo čudno, da je bila razsodba komisije za viničarja porazna. Namesto, da bi kaj dobil, bi moral še 141 din plačati. Toda viničar zaradi tega ni vrgel puške v koruzo. Sedem ur daleč je šel peš v Ljutomer k viničarski zvezi.

Končni uspeh borbe tega viničarja je sedaj tak, da mu je moral gospodar na poskusni poravnavi pri sodišču v Ptuj priznati, da mu plača 400 din za neplačana dela in nagrado ter še 160 din stroškov.

Gospodar se je izvijal na vse načine, da bi se izognil vsakemu plačilu, še bolj se je pa trudil, da že zaradi časti premaga svojega nepismenega viničarja. Kot priseljencu iz sosedne Hrvatske mu je celo skušal dokazati, da viničarska knjiga, ki jo je viničar šele prd kratkim dobil od svoje domovinske občine, ni niti njegova, samo da bi mu izpodbil pravice, ki mu po viničarski uredbi pripadajo. Gospodar je najbrž pozabil, da je viničarju še pred nedavnim vpisal v njegovo delavsko knjžico: »Henčič Anton, dober viničar in delavec pri meni...« Tudi oponašanje, češ, da je ta njegov viničar ljudem prerokoval iz kart, ni gospodarju nič pomagalo.

Viničar je zmagal ter bo dobil zahtevan denar izplačan do 1. novembra, ker se je — čeprav ne zna ne pisati ne brati — vestno držal navodil svoje viničarske organizacije, se neustrašeno boril, se ni dal zavesti od sosedu posestnika, ki mu je v teku borbe svetoval, naj pusti organizacije in naj se rajši drži svojega gospodarja, če tudi mu bo ta poleg hrane plačeval samo 4 din na dan, ter mu končno zagrozil, da mu ne bo dal več zaslužka. Sedaj mu je res odpovedal službo. Ni mu padlo na misel, da so v sosesčini še drugi pravičnejši gospodarji, ki bodo dali temu viničarju delo in zaslužek, saj je dober in pošten delavec.

Viničarje pozivamo, naj bodo vedno delavni, pošteni ter naj se drže svoje organizacije, pa si bo še marsikdo mogel izbojevati svoj morda pridržani ali utrgani zaslužek. Majhni prispevki, ki jih mora vsak član organizacije redno plačevati, se vsakemu prej ali slej 100-odstotno obrestujejo.

Gornja Radgona

Na tukajšnjem občinskem uradu se je vršila dne 30. septembra viničarska komisija, ki je po daljšem prizadevanju zastopnika viničarke Müller Ivane, načelnika Viničarske zveze, tej prisodila 600 din plačila za mleko. 500 din se je izplačalo viničarki takoj kot nagrada, 600 din pa bo dobila do 1. novembra. Razen tega lahko ostane v viničariji do 1. novembra, dobila bo še polovnjak grozdnih tropin, vejevje za kurjavo ter pripadajočo krmo. Ta viničarka, ki ji je pred kratkim umrl mož, je bila v viničariji 22 let; sedaj mora oditi. Hoteli so jo celo predčasno vreči iz viničarije, kar bi se bilo tudi zgodilo, če se ne bi bila zanjo pobrigala organizacija, katere članica je bila s svojim možem že čez 8 let.

Iz viničarske centrale

Vsem članom posmrtninskega sklada naznanjamo, da bomo ta teden razposlali položnice in vpisnice za plačilo prispevkov za 89. in 90. primer. V zadnjih 14 dneh sta umrla dva člana: Kolk Ivan iz družine Petra Gabrovca iz Sv. Barbare v Haložah, star 81 let, in tov. Gačič Martin, član skupine Sv. Miklavž, star 76 let. Za prvim smo izplačali 500, za drugim pa 1000 din posmrtninske podpore. — Prosimo vse člane, da te prispevke in tudi zaostanke takoj poravnajo. Vsak naj tudi poravnava dolgujočo članarino, če mogoče tudi še članarino za zimse mesece, ko ne bomo imeli zaslužka. — Blagajnik.

Iz uredništva: Zaradi pomanjkanja prostora smo morali marsikaj odložiti, kar naj nam dopisniki oprostite.